

РЕЦЕНЗИЯ

на доц. Владимир Александров Игнатов – Университет по архитектура,
строителство и геодезия

На дисертационен труд за присъждане на образователната и научна
степен „доктор”, професионално направление 8.2.”Изобразително изкуство”.
Научна специалност „Изкуствознание и изобразително изкуство”

Автор: доц. Румянка Борисова Божкова, докторант в свободна форма на
обучение

Тема: „Рисунка и архитектурен стил”

Научен ръководител: проф. Екатерина Русинова– НБУ, Департамент „Изящни
изкуства”

Докторантът е представил всички видове необходими документи – коректно
съставени и легитимни.

Дисертационният труд на доц. Румянка Божкова, докторант в свободна
форма на обучение, е базиран върху знания и проучвания на голям брой
литературни, исторически и научно-изследователски източници и съпътстващи
примери. Авторката представя впечатляваща осведоменост предвид
спецификата на дисертацията и убедителност на научните заключения.
Задълбоченото познание на поставените задачи и пътя за решаването им,
умелото ползване и уместно систематизиране на библиографските източници
дава възможност за аргументираното извеждане на авторовата теза.

Актуалност на труда

Актуалността на темата се определя от необходимостта:

- да бъдат намерени отговори на въпроси върху историческото развитие на взаимопроникването между изобразителните изкуства, скулптурата и архитектурата, които касаят и съвременността;
- да бъдат изяснени, систематизирани и анализирани проблемите на рисунката в съответствие с архитектурния стил през различните исторически епохи;
- да бъдат проучени процесите, при които нуждите на дадена историческа епоха влияят върху рисунката и архитектурния стил, с цел правилното прилагане принципите за изграждане на красива и удобна урбанистична и жилищна среда; да бъдат анализирани тенденциите, предизвикващи промените в изобразителното изкуство и архитектурата;
- да бъде изследвана и поставена на теоретична основа разработената тема съобразно промяната в социално-психологическите разбирания на обществото за рисунка и архитектурен стил, оформящи естетическите промени в обществените нагласи спрямо епохата;
- да бъдат използвани резултатите от този труд от студенти и специалисти, занимаващи се с изобразително изкуство, архитектура, интериорен дизайн, урбанизъм, или дори хора, проявяващи интерес към проблематиката в тази сфера.

Обект на дисертационния труд са рисунката и архитектурния стил в съответствие с дадена историческа епоха.

Предмет на изследването са историческите условия, взаимодействието им с рисунката и архитектурата в европейската култура за периода от първобитно-общинното общество до началото на XX в.

Целта на изследването е да изясни историческата еволюция на синтеза между рисунка и архитектурен стил да определи тяхното взаимодействие с философските възгледи за пространство от праисторическата епоха до началото на XX в.

Методика на изследването. Методологията на дисертационния труд се основава на личен подход чрез структурен анализ на множество литературни източници по темата, изкуствоведчески анализ и синтез на библиографски

източници, прилагане на съпоставителен метод на анализ и проучване на историческата последователност, научен, преподавателски, личен творчески опит.

Предназначение на дисертационния труд. Дисертационният труд е насочен към художници, архитекти, урбанисти, инженери и други специалисти, чиято дейност е свързана с художествени и пространствено-архитектурни проблеми при прилагане на естетически синтез между изобразително-пластично изкуство и архитектура.

Характеристика и оценка на дисертационния труд. Дисертационният труд е в обем от 234 страници: заглавна страница, съдържание разпределено в 6 глави, в основния текст са включени 15 таблици, увод, изложение в 6 глави, заключение, списък на научно-приложните приноси и библиография, състояща се от 80 източника на кирилица и латиница. Дисертационният труд е придружен от 54 черно-бели и цветни репродукции, 18 рисунки – репродукции, разположени върху 56 страници.

Съдържанието и обемът на труда са напълно достатъчни, за да утвърдят изследователските качества на авторката, защитената теза и полезния ефект от работата – резултат от системно-структурен подход на анализ и дългогодишна преподавателска работа.

Увод

Настоящият дисертационен труд на тема „Рисунка и архитектурен стил” изследва появата и развитието на архитектурата и рисунката в изобразителното и пластично изкуства през различните исторически епохи, детерминира условията и причините за тяхното взаимодействие и отражение върху живота.

Тезата на автора е, че изкуството винаги е начин за създаване на отношение при отразяване на натурата – фигуративно и нефигуративно изобразяване проекцията на абстрактни и реалистични образи.

Рисунката е език на общуване. Рисунката живее в пространството, закодирала спецификата на словесност в многомерното пространство на едно и също изобразително поле.

Съществена е възможността на съзнанието да препрограмира информацията, подавана от очите до получаване на скритото изображение – „виждане без да гледаш”. В това се проявява едно от многобройните качества на рисунката – да изразява, а не да изобразява.

Изследването отговаря на въпроса какъв вид е общият физически елемент обслужващ живописата и художествено-архитектурното пространство и отговорът е светлината, придаваща видимост на предметите изобщо.

Авторът извлича изводи не само за характеристикните форми в архитектурата и изкуството, но и за общите естетически принципи, обществени критерии и изобразителни похвати.

Авторът определя архитектурата на рисунката като изкуство на систематизация като в подкрепа цитира текстове от трудове на признати автори, достигайки до извода, че духът на рисунката във времето, обединен в синтез с пространството, изпълнява висша мисия – съчетава, анализира и подхранва нови културни натрупвания на красота – материална и духовна.

Общо аналитично проследяване, изследване и съпоставка и направените изводи за причинноследствените връзки в развитието и синтеза между големите архитектурни и художествени стилове през различните епохи от историята на човешката култура е разположено в 6 глави. Навлизането във всяка от тях е подпомогнато от информация за най-важните исторически събития, даващи сведения и обяснения за характерните особености на историческия период.

Първа глава

В процеса на изследване в Първа глава са направени важни основни изводи:

- изведени са процесите довели до поява на рисунката, естественото ѝ присъствие в архитектурното пространство според функционалното ѝ предназначение;
- архитектурното пространство е в зависимост от естественото естетическо присъствие на рисунката и нейното функционално предназначение;

- прочетено е и влиянието на факторите, определили пространственото й изграждане и надграждането на връзките между минало и настояще при структуриране на рисунката за всеки следващ период.

Всички изводи са плод на самостоятелната работа при високо ниво на задълбочено разбиране на темата, които обогатяват труда и правят ясна връзка с предложените примери.

Втора глава

Във Втора глава авторът на дисертационния труд поднася нов обем от основни проучвания, възгледи, аналитични практики и знания върху проблема за духовната характеристика на чувствата и потребностите на човека, намерили израз в архитектурата на рисунката.

Изследването проследява развитието на античната култура на Гърция и дълбокото й повлияване от художествената продукция на Древния Египет. Важен залог за висотата на постиженията е поставянето на метода на научно познание за изкуството – школи по рисуване – издигането на красотата в култ – съчетана с простота.

Дисертационният труд проследява задълбочено исторически процеси с цел периодизация на културните слоеве.

Изследването подчертава, че гръцката архитектура е изкуство основано на математиката, а числата – изпълнителния език, свързващ хората с боговете (Питагор).

Принципът на правилно прилагане на съотношение и пропорции към плановете на сгради носи красота и съвършенство. Изследването маркира върха на гръцката архитектура през V в. пр.Хр.

Отбелязани, проучени и анализирани са важни исторически моменти – предкласичен период, епоха на Перикъл, класическа епоха – с характерните й особености.

В труда се отбелязва, че елинистичният период дава живот на живописата и броя на светските архитектурни съоръжения.

Римската република проявява нов тип архитектура. Влиянието на етруските върху естетическите традиции както върху римските строителни методи, така и върху скулптурата е отбелязано в труда и подкрепено с убедителни анализи.

Такива съпоставки дават характеристикните особености на живописното изкуство през Първи, Втори Помпейски стил, императорската епоха – Августовския класицизъм, четвъртия стил.

Особеност е реалистичността на римския портрет - не хубост, а трайно възвишено състояние.

Авторът на дисертационния труд прави съдържателен обзор за времето на развитие на византийското изкуство и архитектура, съобразно историческите условия – смесица от големите мащаби на Рим и характерния за Изтока вкус към разкош и представителност. Изследването достига до основни аргументирани изводи, касаещи изразните средства:

- историческото време, знания, открития, възможности;
- предназначение и обем на архитектурното пространство, определящо и мащаба на съответната рисунка;
- послание и внушение на рисунка и архитектуера чрез стилови и естетически похвати в съответствие с историческата епоха.

Трета глава

В Трета глава на дисертационния труд доц. Румянка Божкова изследва метаморфозите на единната система на перцептивната перспектива, превръщайки се в линейна аксонометрия и дори слаба обратна перспектива.

Романското изкуство открехва тайнствения църковен свят с надежда за извисяване на духовното над страх и построява забележителни готически катедрали.

В изобразителното изкуство се наблюдават противоречиви геометрични пространствени образи с цел подсилване на художествения ефект.

Изследването прави подробен визуален разрез на готическите периоди: лъчиста, пламтяща готика, декоративна стилистика, перпендикулярен стил – подкрепен с множество примери и обяснителни съпоставки.

В тази глава са намерили място и образци от източното японско и китайско изкуство предвид тяхното своеобразие и влияние върху стиловете съответно рококо и класицизъм.

Отчетена е и забележителната геометрична близост между древноегипетската живопис и източните миниатюри.

На базата на своите проучвания авторът извежда причините обуславящи психическото въздействие на рисунката:

- пространството – „вън” или „вътре”, в което е рисунката;
- мащаб на рисунката;
- послание – цел на създаване и представяне на изразните средства за това.

Четвърта глава

В Четвърта глава авторът проследява появата на ренесансовия интерес към всички аспекти на античната култура – изкуство, архитектура, градоустройство, ред и общество.

Дисертационният труд представя характеристикните особености на ранния ренесанс – хармоничен, с класически мотиви и подчертан интерес към античността; промените в рисуначния език на високия ренесанс, базиран на аналитични паралели с познати примери, показването на човека „като в прозорец”, видовете перспективни закономерности. За методиката на изследването допринасят и текстове на самите изследвани автори, математиката – като мощен инструмент.

В процеса на изследването са направени важни изводи:

- откриването на нови художествени материали дава простор на изразните възможности на рисунката;
- новите достижения на науките, математика, астрономия, перспектива, архитектура повлияват възможностите на рисунката;
- изразните средства на рисунката са в пряка зависимост от промяната на обществената нагласа и естетическите възгледи на обществото.

Пета глава

В Пета глава дисертационният труд изследва XXVIII в. – времето на бароковата архитектура – време на непрестанни предизвикателства при взаимоотношенията между форма и пространство, време, когато въображаемите светове на орнаменталното, сценичното, картографското пространство се приобщават към пространството на действителния свят, когато перспективата отива против собственото си предназначение, създава илюзорна необятност, разширява границите на всемира.

Рококо е название на последната фаза на барока – време за проява на претенциозна изисканост безгрижие. Изящството е издигнато в култ, архитектурните пространства губят оптическа материалност, орнаментите заличават всяка равнина, до която се докоснат.

В изследването авторът представя класицизма от XVIII в. като отразяваща реакция срещу претенциозността и неговото продължение в стила „ампир” – всички изкуства представят в парадно великолепие идеалите на националната гордост и дълг, великолепен спектакъл центриран около императорския двор.

По пътя на изследването авторът извежда основните изводи, че:

- рисунката е винаги и тясно свързана както с историята, така и със социално-икономическите процеси;
- рисунката, носеща свое собствено архитектурно пространство, би трябвало да се разглежда през призмата на развитието на човешката цивилизация като дава отговори за причинно-следствените връзки и зависимости от еволюционното развитие на обществото и обществените нагласи – предназначение, употреба, технологии, присологически внушения.

Шеста глава

В следващата Шеста глава изследването наблюдава образа на еkleктично съчетание на разнородни стилове в изкуството. Маркирана е нова конструктивна структура в архитектурата – инженерна архитектура.

На границата на XIX и XX в. еkleктичните вкусове се срещат в нов стил – предполагащ удобство, декоративност, интелигентност – стил, който да придаде един облик на художествените продукции – от бижутата до катедралата.

В дисертационния труд са представени причините за генезисът на сецесиона – открития в областта на технологиите. Авторовото проучване довежда извод, че в архитектурата стилът акцентира върху творческото прилагане на принципите на природното формообразуване.

В тази глава авторът на дисертационния труд прави изводи, че изкуството и архитектурата са подчинени на принципите на колоритна и структурна система – под знака на интелектуални скрупули и неотменна задълженост към вкуса.

За авторите от този период редът е най-важната добродетел, едновременно с търсенията им на артистично-историческа свобода и монументален покой.

Своеобразната еволюция на творбите от това време улавя пространството в ритмичен строй извън познатите отпреди норми, въплътили романтиката, която може да се намери единствено в природата.

Заклучение

В процеса на задълбочено изследване върху темата „Рисунка и архитектурен стил“, прилагайки знания и задълбочени търсения, авторът извлича следните изводи:

- всички видове човешка дейност и творчески изяви, независимо от историческото време моделират околната среда;
- взаимното повлияване и взаимопроникване между рисунка и архитектурен стил би трябвало да се разглежда като синтетична обусловеност от събитията през съответното историческо време, географска територия и архитектурно-художествено наследство;
- въведеното ниво на историческия хоризонт ориентира верния прочит на художествените концепции.

Темата на дисертационния труд е актуална, перспективна, в контекста на съвременното енергично развитие на обществото и човешката култура,

симбиозата между отделните видове изкуства и тяхното обновяващо се развитие, фокусирано върху две творчески области – рисунка и архитектурен стил, основанията за което са:

- естествена близост между обектите – и двете свери обработват пространството;
- исторически проследено все по-пълно взаимно проникване;
- необходимост от установяване на углавна успоредност в развитието на рисунката и архитектурата;
- емоционално-творческите основания за достиженията на автори от различни исторически периоди.

Така авторът извежда основни заключения:

- исторически, социално-икономически процеси в обществото от дадена историческа епоха оказват влияние върху възникване, развитие и промени на архитектурния стил и рисунката;
- технологичният напредък е фактор, обуславящ обществения живот, естетическите норми и приложимост на рисунката и архитектурата в дадена историческа епоха;
- рисунката и архитектурните достижения са демонстрация на социалния статус на дадено общество и имат психологическо въздействие и отражение върху него;
- научни, технологични и информационни открития са важен фактор, предпоставящ появата на нови форми в изкуството и архитектурата, тяхното предназначение и използване, създаване на нови концепции удовлетворяващи обществените нужди.

Извлечените закономерности дават възможност за изясняване обществения образ на художествено-архитектурния стил на дадена епоха.

Дисертационния труд е изграден върху задълбочени научни и творчески изследвания.

Научно-приложните приноси на дисертационния труд се заключават в следното:

- изяснен е синтезът между рисунка и архитектура като художествено-пространствена структура през различните исторически периоди, развитието им, стиловете им похвати за естетическо и психологическо внушение;
- изяснено е взаимното влияние и между рисунка и архитектурен стил в исторически план, съответстващо на политико-икономическото и културно развитие;
- изяснено е пространственото присъствие на рисунката в нейната „архитектурна среда“;
- изяснени са начините и средствата за създаване и приложение на „пространството“ в рисунката през различните исторически епохи;
- систематизирани са техническите методи за архитектурно оформяне и емоционално-естетическото въздействие на рисунката.

Лично участие на докторанта

Дисертационният труд и приносите представляват напълно лично дело на докторанта. Естеството на творческата работа, работата на самия докторант и посочените в труда множество примери илюстрират аргументите в полза на резултатите, постигнати в изследването.

Критични забележки и препоръки

Авторефератът е направен съгласно изискванията и правилно отразява основните положения и научните принципи на дисертационния труд.

Лични впечатления

Доц. Румянка Божкова е високо подготвен в широк диапазон професионалист с висока култура и отлично осъществява преподавателската си дейност.

Препоръки за бъдещото използване на дисертационните приноси и резултати

Дисертацията трябва да бъде публикувана, защото ще обогати педагогическата и творческата практика.

Заклучение

Дисертационният труд на тема: „Рисунка и архитектурен стил” с автор Румянка Борисова Божкова съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват принос за науката и за практиката с голям социален и културен ефект и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на НБУ.

Дисертационният труд показва, че докторантът Румянка Борисова Божкова притежава задълбочени теоретични знания и професионално практически умения по научна специалност „Изкуствознание и изобразително изкуство” като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси и предлагам на Научното жури да даде образователната и научна степен „доктор” на Румянка Борисова Божкова, професионално направление 8.2. „Изобразително изкуство”, научна специалност „Изкуствознание и изобразително изкуство”.

Рецензент:

доц. Владимир Игнатов

